

Qüestiona't

Una mirada al currículum en perspectiva de gènere

Coeducació, educació sexual i perspectiva de gènere

Introducció

L'ordenació curricular de l'educació bàsica es basa en un model competencial.

L'adquisició d'aquestes competències comporta la integració harmònica de coneixements provinents de diferents àmbits.

En acabar l'escolarització obligatòria, l'alumnat ha hagut d'adquirir aquestes competències en un grau suficient per incorporar-se a la societat com a ciutadans actius i assegurar els fonaments sobre els quals construiran el seu procés formatiu al llarg de la vida.

Prenent el currículum de l'educació bàsica vigent a Catalunya com a base, aquest document fa una interpretació extensiva de les competències de les diferents matèries que permeti abordar de manera orientativa diferents problemàtiques relacionades amb el gènere, l'educació sexual i la coeducació, perquè els centres les puguin concretar en funció de les seves necessitats i contextos.

En aquest document: *Com podem abordar les competències des d'una perspectiva de gènere?*, s'ofereixen un seguit de preguntes, que puguin ajudar els i les docents a qüestionar-se i a reflexionar sobre com abordar els diferents components curriculars en clau de gènere.

QUESTIONA'T

QUESTIONS PER A LA REFLEXIÓ

Llengua i Literatura

Castellana, Catalana i estrangera

COEDUCA'T

Per desenvolupar les competències sota la mirada de la coeducació, l'educació sexual i la perspectiva de gènere, ens podem fer preguntes com:

- Es fomenta la presa de consciència dels contextos androcèntrics presents en textos comunicatius i en el llenguatge oral?
- Se cerquen estratègies per usar un llenguatge no sexista com, per exemple, evitar expressions amb connotacions sexistes, no reforçar els estereotips utilitzant masculins genèrics, buscar paraules neutres, usar el femení quan es parli d'una dona, etc. ?
- Es vetlla de manera sistemàtica i conscient perquè en les activitats d'interacció l'ús del llenguatge i els elements no verbals siguin al màxim de neutres possible evitant qualsevol mena de discriminació?
- Es vetlla perquè en les interaccions participin tant les noies com els nois expressant les seves idees, respectant-se, fent de portaveus del grup, assumint responsabilitats, projectant les seves idees en altres àmbits, utilitzant el nom i els cognoms, etc.?
- Reflexionem de manera crítica sobre el tractament de temàtiques que afecten les dones en els mitjans de comunicació?
- Fomentem la presa de consciència dels contextos androcèntrics presents en textos comunicatius i en el llenguatge?

QUESTIONA'T

QUESTIONS PER A LA REFLEXIÓ

Llengua i Literatura

Castellana, Catalana i estrangera

- Es fomenta la presa de consciència dels contextos androcèntrics presents en textos comunicatius i en el llenguatge oral?
- S'interpreta el significat de les paraules o expressions amb un valor semàntic marcadament sexista, ja sigui en fórmules de tractament, ús de masculí i femení, ús de paraules neutres, etc.?
- Quan s'identifica llenguatge sexista, es proposen correccions amb fórmules lingüístiques que promocionin la igualtat entre homes i dones?

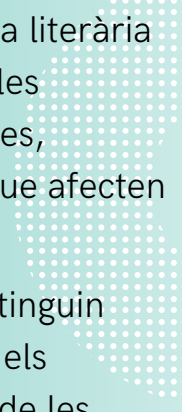
COEDUCA'T

- Es vetlla perquè en les interaccions participin tant les noies com els nois expressant les seves idees, respectant-se, fent de portaveus del grup, assumint responsabilitats, projectant les seves idees en altres àmbits, utilitzant el nom i els cognoms, etc.?
- S'inclouen estratègies que permetin detectar prejudicis sexistes en els textos, siguin explícits o implícits?
- Es fomenta la presa de consciència dels contextos androcèntrics presents en textos comunicatius i en el llenguatge escrit?

Llengua i Literatura

Castellana, Catalana i estrangera

- Quan estem desenvolupant activitats i projectes d'escriptura, tenim present les cosmovisions, els interessos i les necessitats de les noies i dones?
- Es plantegen temes d'escriptura relacionats amb debats sobre el gènere?
- Es plantegen reflexions sobre el punt de vista de la narració en funció del gènere?
- En el procés de revisió de l'escrit es tenen presents algunes pautes per revisar les marques de gènere en els textos?

- Es reflexiona sobre l'autoria literària de dones i els vincles amb les percepcions, problemàtiques, vivències o els interessos que afecten les dones?
 - Produccions literàries que tinguin presents les cosmovisions, els interessos i les necessitats de les dones?
 - Es pren consciència dels contextos androcèntrics presents en els textos literaris?
 - Es reforça si cal l'actitud de respecte i escolta atenta quan les noies participen en interaccions orals (i també escrites)?
 - Es comparen els usos lingüístics relacionats amb el gènere i les desigualtats en les diferents llengües i cultures que conviuen a l'aula, al centre o a l'entorn?
-

 QUESTIONA'T
QUESTIONS PER A LA REFLEXIÓ

Llengua i Literatura

Castellana, Catalana i estrangera

- Es faciliten models explícits per a l'escriptura de textos que tinguin en compte la igualtat de gènere?
- Se cerquen obres en què les dones siguin protagonistes i es reflexiona críticament sobre els biaixos de gènere en el protagonisme de les obres literàries?

QUESTIONA'T

QUESTIONS PER A LA REFLEXIÓ

Matemàtiques

COEDUCA'T

Per desenvolupar les competències sota la mirada de la coeducació, l'educació sexual i la perspectiva de gènere, ens podem fer preguntes com:

- Es tracten les causes de la infravaloració de les noies amb relació a les seves habilitats matemàtiques?
- En els contextos de resolució de problemes de la vida quotidiana per mitjà de les matemàtiques tenim presents les necessitats de les dones?
- En la indagació sobre fenòmens de la vida quotidiana es tenen presents les necessitats de les dones i com aquestes poden ser resoltes per mitjà de les matemàtiques?
- Com podem visibilitzar les aportacions de les dones, en l'àmbit de les competències matemàtiques, de diferents moments històrics i espais geogràfics i culturals?
- Es creen espais per debatre sobre les matemàtiques i els rols de gènere que se'ls atribueixen i sobre les causes del biaix de gènere, especialment en determinats àmbits professionals?

QUESTIONA'T

QUESTIONS PER A LA REFLEXIÓ

Biologia i Geologia

Per desenvolupar les competències sota la mirada de la coeducació, l'educació sexual i la perspectiva de gènere, ens podem fer preguntes com:

- Es parla de manera específica de la prevenció d'hàbits saludables en àmbits que afecten sobretot les dones sense caure en la medicalització dels processos?
- Es parla de la necessitat que les dones prenguin decisions sobre el seu propi cos?
- Es visibilitzen les diferències de salut entre dones i homes i es té en compte la morbiditat diferencial i els seus efectes dins l'atenció sanitària?

COEDUCA'T

- Es tenen en compte les dones com a agents de decisió (i no només com a subjectes) per a qüestions que afecten les polítiques sobre el medi ambient?
- S'introdueix la perspectiva d'una educació afectiva i sexual que afavoreixi la construcció d'una sexualitat no associada a l'amor romàntic ni a les relacions de violència i que contempli la diversitat d'opcions i orientacions afectivosexuals?
- Es vetlla perquè les tasques d'endrega i recollida de materials del laboratori es reparteixin de manera equitativa entre nois i noies?

QUESTIONA'T

QUESTIONS PER A LA REFLEXIÓ

Tecnologia i Digitalització

COEDUCA'T

Per desenvolupar les competències sota la mirada de la coeducació, l'educació sexual i la perspectiva de gènere, ens podem fer preguntes com:

- Es creen espais per debatre sobre la tecnologia i els rols de gènere que se li atribueixen i sobre les causes del biaix de gènere, especialment en determinats àmbits professionals?
- En els contextos de resolució de problemes i d'intervenció en el món per mitjà de les tecnologies, tenim presents les necessitats de les dones?
- Es creen espais per debatre sobre la tecnologia i els rols de gènere que se li atribueixen i sobre les causes del biaix de gènere, especialment en determinats àmbits professionals?
- Prevenim els riscos derivats de compartir informació en els mitjans digitals i en les xarxes socials i debatem sobre com crear espais de seguretat?
- Parlem sobre el ciberassetjament i sobre les causes del biaix de gènere?
- Ajudem a detectar conductes considerades ciberassetjament?
- Reflexionem sobre la influència de les tecnologies en els hàbits de consum i sobre el paper de les dones com a consumidores?

❖ QUESTIONA'T
QUESTIONS PER A LA REFLEXIÓ

Tecnologia i Digitalització

- Fomentem l'ús de llenguatges respectuosos, constructius, no discriminatoris i lliures d'agressions en plataformes multiusuaris (jocs, fòrums digitals, blogs, correus, aplicacions...)?
- Fomentem la reflexió i la presa de consciència sobre els contextos androcèntrics presents en la comunicació digital?
- Visibilitzem les fonts i els mitjans digitals creats per les dones?

COEDUCA'T

- Analitzem els estereotips del cos i de gènere presents en els mitjans digitals i en les xarxes socials?
- Prevenim els riscos derivats de compartir informació en els mitjans digitals i en les xarxes socials i debatem sobre com crear espais de seguretat?
- Fomentem l'ús de llenguatges respectuosos, constructius, no discriminatoris i lliures d'agressions en entorns digitals col·laboratius?

❖ QUESTIONA'T
QUESTIONS PER A LA REFLEXIÓ

Ciències Socials: Geografia i història

Per desenvolupar les competències sota la mirada de la coeducació, l'educació sexual i la perspectiva de gènere, ens podem fer preguntes com:

- Les anàlisis i recerques històriques que proposem a l'alumnat incorporen la perspectiva de gènere?
- Com podem fomentar la presa de consciència de la lluita feminista i dels col·lectius LGTBI+ (consecucions i reptes) en les seves varietats d'expressió?
- Quin ha estat el rol de les dones al llarg de la història?
- Fomentem la reflexió sobre les raons que han fet que el paper de les dones al llarg de la història hagi quedat invisibilitzat o s'hagi quedat en un pla secundari?

COEDUCA'T

- Les anàlisis i recerques geogràfiques que proposem a l'alumnat incorporen la perspectiva de gènere?
- Quan ens referim als models professionals i sectors econòmics, tractem també els referits a tasques de la vida quotidiana (llar, cures...)?
- Quan parlem de la contribució de les persones a l'economia formal, tractem també l'economia no formal?
- Valorem la diversitat de les aportacions de les dones com a riquesa de tothom?
- Visibilitzem les aportacions dels valors, habilitats i actituds que fomenten la convivència, associades tradicionalment al gènere femení?

❖ QUESTIONA'T
QUESTIONS PER A LA REFLEXIÓ

Ciències Socials: Geografia i història

COEDUCA'T

- Com podem valorar, dignificar i visibilitzar les aportacions de les dones en l'art i la cultura?
 - Com podem fomentar el respecte pels drets humans i per la igualtat d'oportunitats i l'equitat, especialment de gènere, i rebutjar els estereotips i prejudicis?
 - Estan prou visibilitzades les aportacions dels valors, habilitats i actituds que fomenten la convivència i els sentiments de comunitat, associades tradicionalment al gènere femení i exercides per moltes dones en diferents àmbits socials i polítics?
- Com abordem la presa de consciència dels contextos i relats androcèntrics presents en obres artístiques?
 - Estan prou visibilitzats els lideratges femenins en diferents moviments socials i militàncies o activismes?
 - Fomentem la reflexió sobre les raons que han fet que el paper de les dones al llarg de la història de l'art hagi quedat invisibilitzat o s'hagi quedat en un pla secundari?
 - Com podem ajudar els alumnes a identificar i rebutjar els comportaments i actituds irracionals i discriminatòries envers persones i col·lectius, amb una atenció especialment en la discriminació de gènere?

❁ QUESTIONA'T
QUESTIONS PER A LA REFLEXIÓ

Educació Visual i Plàstica

Per desenvolupar les competències sota la mirada de la coeducació, l'educació sexual i la perspectiva de gènere, ens podem fer preguntes com:

- Com podem visibilitzar les aportacions de les dones, en l'àmbit de les arts, de diferents moments històrics i espais geogràfics i culturals?
- Com podem incloure les creacions associades tradicionalment al gènere femení i que han estat invisibilitzades?
- Fomentem la reflexió i la presa de consciència dels contextos i relats androcèntrics presents en obres artístiques?
- Quina imatge s'ha transmès de la dona o del cos femení al llarg del temps en les representacions artístiques?
- Quan estem desenvolupant projectes artístics, tenim present les cosmovisions, els interessos i les necessitats de les noies i dones?
- Quines accions planificades ens podem proposar per garantir que el llenguatge artístic respecti la diversitat d'identitats i la percepció del gènere?

COEDUCA'T

❁ QUESTIONA'T
QUESTIONS PER A LA REFLEXIÓ

Educació Visual i Plàstica

- Quines accions realitzarem per oferir igualtat d'oportunitats a nois i noies dins contextos col·laboratius com, per exemple, conjunts instrumentals i cant coral?
- Oferim repertoris musicals variats per interpretar que visibilitzin l'autoria de les dones?
- Quines accions realitzarem per oferir igualtat d'oportunitats a nois i noies dins contextos col·laboratius com, per exemple, conjunts instrumentals i cant coral?

COEDUCA'T

- Proposem accions d'expressió i creació que se centrin en problemàtiques, vivències o interessos de les noies com, per exemple, la violència de gènere?
- Fomentem la reflexió sobre les raons que han fet que el paper de les dones en l'àmbit artístic hagi quedat invisibilitzat o hagi tingut un paper secundari?
- S'aborda quin paper han tingut i tenen els homes i les dones en els diferents actes i representacions de cultura popular de l'escola i l'entorn?

QUESTIONA'T
QUESTIONS PER A LA REFLEXIÓ

Educació Visual i Plàstica

- Quan triem materials i tècniques, com ara programes d'ordinador, composició de pàgines, aplicacions d'il·lustració, de tractament d'imatges i de fotografia, ho fem amb una mirada de gènere?

COEDUCA'T

- Tenim en compte que hi hagi expressions artístiques que incideixin en la diversitat d'identitats de gènere?

QUESTIONA'T

QUESTIONS PER A LA REFLEXIÓ

Educació Física

COEDUCA'T

Per desenvolupar les competències sota la mirada de la coeducació, l'educació sexual i la perspectiva de gènere, ens podem fer preguntes com:

- Fomentem la participació de les nenes i noies en l'àmbit de l'activitat física i l'esport en igualtat de condicions, tenint en compte les seves motivacions, necessitats i expectatives?
- Utilitzem com a models a noies i a nois de manera equitativa, sigui quina sigui l'activitat o la tasca a dur a terme?
- Reflexionem de manera crítica sobre els estereotips i models dels cossos femenins en els mitjans de comunicació i en la publicitat?
- Tractem la prevenció i el foment dels hàbits saludables per mitjà de la pràctica física i esportiva en àmbits específics que afecten la salut de les dones, especialment els que es relacionen amb l'alimentació i el cos?
- Proposem espais de participació en l'àmbit de l'activitat física i l'esport a les nenes i noies en el seu temps de lleure, tenint en compte les seves motivacions, necessitats i expectatives?
- Reflexionem sobre el perquè dels biaixos de gènere en la pràctica física i esportiva i en el temps de lleure?

❖ QUESTIONA'T
QUESTIONS PER A LA REFLEXIÓ

Educació Física

- Usem materials i jocs per a la pràctica esportiva que no promoguin estereotips de gènere ni limitin les expectatives per raó de gènere?
- Diversifiquem els tipus de jocs i esports sense prejudicis de gènere?
- Mostrem i valorem exemples de persones que han trencat estereotips de gènere en la pràctica de l'activitat esportiva i poden ser models de referència?
- Usem un llenguatge lliure d'estereotips i discriminació per raó de gènere en la pràctica d'activitat esportiva?

COEDUCA'T

- Visibilitzem les dones i els equips de dones esportistes com a referents?
- Reflexionem de manera crítica sobre el tractament dels esports femenins en els mitjans de comunicació?
- Reflexionem sobre com es podrien reduir, compensar i anul·lar les diferències per raó de gènere en el món dels esports?
- Vetllem perquè els equips quedin compensats pel que fa a la seva composició, amb nois i noies de tots els nivells de rendiment?

QUESTIONA'T
QUESTIONS PER A LA REFLEXIÓ

Educació Física

- Dissenyem activitats perquè nois i noies ocupin tant els espais centrals i amplis com els més reduïts i perifèrics, establint si cal rotacions?
- Es potencia el desenvolupament emocional i perceptiu a través del cos sense estereotips ni prejudicis de gènere?
- Mostrem i valorem exemples de persones que han trencat estereotips de gènere en pràctiques d'expressió corporal i poden ser models de referència?

COEDUCA'T

- Proponem accions d'expressió i comunicació corporals que se centrin en problemàtiques, vivències o interessos de les noies com, per exemple, la violència de gènere?

QUESTIONA'T

QUESTIONS PER A LA REFLEXIÓ

Tutoria

Per desenvolupar les competències sota la mirada de la coeducació, l'educació sexual i la perspectiva de gènere, ens podem fer preguntes com:

- Reconeixem el dret a la diferència individual i als elements que configuren la identitat, entre els quals el de gènere?
- Fomentem que en la construcció de la identitat personal s'abordin el sexe i el gènere com a factors que tenen encreuaments, però que no són necessàriament biunívocs determinen l'orientació sexual de les persones?
- S'analitzen els estereotips de gènere relacionats amb diferents aspectes de la vida quotidiana (indumentària, llenguatge, gesticulació...)?
- Afavorim la idea que la diversitat i la diferència formen part de la riquesa de la vida i ajudem a eliminar els prejudicis?
- S'analitzen els estereotips de gènere relacionats amb diferents aspectes de l'aprenentatge i de la vida acadèmica i professional?
- Es construeixen espais d'aprenentatge basats en relacions equitatives i en valors col·laboratius i d'ajuda mútua?
- Es promouen activitats de coavaluació i feedback entre iguals basades en el respecte i l'equitat, sense jerarquies ni prejudicis per raó de sexe?

COEDUCA'T

QUESTIONA'T

QUESTIONS PER A LA REFLEXIÓ

Tutoria

- S'analitzen els estereotips de gènere i les limitacions associades als models professionals i acadèmics?
- Es proposen activitats en què tothom pugui participar en igualtat de condicions, lliure d'estereotips i que tinguin en compte els diferents interessos?
- Es comparteixen responsabilitats de manera equitativa.
- Es fomenta el coneixement i la participació en entitats relacionades amb les dones?

COEDUCA'T

- Es plantegen debats sobre el biaix de gènere en la participació de les famílies a l'escola i a l'entorn?
- Es fomenten i es donen a conèixer iniciatives adreçades a les dones de la comunitat educativa i de l'entorn?
- Es construeixen espais d'aprenentatge basats en relacions equitatives i en valors col·laboratius i d'ajuda mútua?
- Fomentem que en la construcció de la identitat personal s'abordin el sexe i el gènere com a factors que tenen encreuaments però que no són necessàriament biunívocs ni determinen l'orientació sexual de les persones?

QUESTIONA'T

QUESTIONS PER A LA REFLEXIÓ

Tutoria

- Es fomenta el respecte dels drets humans i la igualtat d'oportunitats i l'equitat, especialment entre homes i dones, tot rebutjant els estereotips i prejudicis que fomenten situacions discriminatòries en les interaccions entre persones?
- Es visibilitzen les aportacions dels valors, les habilitats i actituds que fomenten la gestió positiva dels conflictes, associades tradicionalment al gènere femení?

COEDUCA'T

- Es proposa una lectura crítica de les lluites i accions col·lectives que s'han fet en diferents temps i espais per a l'equitat de gènere i la igualtat d'oportunitats, amb els reptes i les oportunitats que es plantegen actualment en els diferents entorns?
- Es fomenta el respecte dels drets humans i la igualtat d'oportunitats i l'equitat, especialment entre homes i dones, tot rebutjant els estereotips i prejudicis que fomenten situacions discriminatòries en les accions col·lectives?
- S'introdueix la perspectiva interseccional en la conformació de les identitats individuals i col·lectives?

